

Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēde
Protokols Nr. 1

Rīgā,
Veselības ministrija (309.telpa)

2020.gada 13.februārī
plkst. 10:00

Sēdi vada:

Ilze Viņķele – Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes priekšsēdētāja, veselības ministre.

Sēdē piedalās komisijas locekļi:

Santa Līviņa – Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta direktore

Ilze Rudzīte – Latvijas Pašvaldību savienības padomniece veselības un sociālajos jautājumos

Dzintars Mozgīš – Slimību profilakses un kontroles centra direktora vietnieks sabiedrības veselības un profilakses jautājumos;

Astrīda Stirna – Valsts sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Rīgas psihiatrijas un narkoloģijas centrs” Narkoloģijas palīdzības dienesta vadītāja, Veselības ministrijas galvenais speciālists-narkologs

Sandra Falka – Valsts izglītības satura centra Izglītības departamenta Vispārējās izglītības satura nodrošinājuma nodaļas vecākā referente (Guntras Kaufmanes vietā)

Uldis Reimanis – Satiksmes ministrijas valsts sekretāra vietnieks

Armīns Maciņš – Aizsardzības ministrijas Aizsardzības plānošanas un analīzes departamenta direktors (Uģa Norīša vietā)

Zanda Matuzale – Zemkopības ministrijas Veterinārā un pārtikas departamenta direktore;

Gunta Pužule – Finanšu ministrijas Netiešo nodokļu departamenta Muitas un akcīzes nodokļa nodaļas vadītājas vietniece (Solvitas Āmares – Pilkas vietā)

Inga Apsīte – Ekonomikas ministrijas Iekšējā tirgus departamenta direktore

Imants Zaķis - Iekšlietu ministrijas Nozares politikas departamenta direktora vietnieks, Politikas izstrādes nodaļas vadītājs

Kristers Pļešakovs - Kultūras ministrijas Mediju politikas nodaļas vadītājs (Lauras Turlajas vietā)

Līga Āboliņa – Labklājības ministrijas valsts sekretāra vietniece (Ingusa Allika vietā)

Pēteris Leiškalns – Latvijas Darba devēju konfederācijas sociālās drošības un veselības aizsardzības eksperts

Henriks Danusēvičs – Latvijas Tirgotāju asociācijas prezidents

Citas personas:

Līga Šerna – Veselības ministrijas Valsts sekretāra vietniece veselības politikas jautājumos

Inga Birzniece – Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Veselības veicināšanas un atkarību profilakses nodaļas vadītāja

Anete Grigule - Latvijas Tirgotāju asociācijas izpilddirektore

Edvards Ratnieks – zemkopības ministra padomnieks

Aija Pelne – Slimību profilakses un kontroles centra Atkarības slimību riska analīzes nodaļas vadītāja

Laura Isajeva - Slimību profilakses un kontroles centra Atkarības slimību riska analīzes nodaļas vecākā sabiedrības veselības analītiķe

Elita Grīga - Zemkopības ministrijas Veterinārā un pārtikas departamenta Pārtikas drošuma un higiēnas nodaļas vecākā referente

Baiba Šmite-Roķe - Valsts ieņēmumu dienesta Akcīzes preču aprites daļas vadītāja

Lauris Miķelsons - Satiksmes ministrijas Autosatiksmes departamenta Autotransporta nodaļas juriskonsults

Inese Olafsone - Latvijas Darba devēju konfederācijas Tautsaimniecības eksperte

Aivita Putniņa – Latvijas Universitātes Antropoloģijas studiju nodaļas asociētā profesore, vadošā pētniece.

Sēdē nepiedalās:

Daina Mūrmane-Umbraško – Veselības ministrijas valsts sekretāre, padomes priekšsēdētājas vietniece

Baiba Baškere – Izglītības un zinātnes ministrijas Profesionālās un pieaugušo izglītības departamenta direktores vietniece- direktores pienākumu izpildītāja

Laila Ābola – Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības pārstāve, Lauksaimniecības un pārtikas nozaru arodbiedrības priekšsēdētāja

Sēdi protokolē:

Sanita Lazdiņa – Veselības ministrijas Sabiedrības veselības departamenta Veselības veicināšanas un atkarību profilakses nodaļas vecākā eksperte

Darba kārtības jautājumi:

- 1. Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēdes atklāšana un sēdes darba kārtības apstiprināšana** (*padomes priekšsēdētāja, veselības ministre Ilze Viņķele*)
- 2. Par alkohola lietošanas izplatību un sekām Latvijā - 2018.gada ziņojums** (*Slimību profilakses un kontroles centra Atkarības slimību riska analīzes nodaļas vadītāja Aija Pelne, 15 min.*)
- 3. Par 2019. gadā veikto pētījumu “Procesu atkarību (azartspēļu, sociālo mediju, datorspēļu atkarības) izplatība Latvijas iedzīvotāju vidū un to ietekmējošie riska faktori”** (*Latvijas Universitātes Antropoloģijas studiju nodaļa, PhD, asociētā profesore, vadošā pētniece Aivita Putniņa, 15 min.*)
- 4. Par Veselības ministrijas izstrādāto plāna projektu “Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plāns 2020.–2022.gadam”** (*Veselības ministrijas, Sabiedrības veselības departamenta Veselības veicināšanas un atkarību profilakses nodaļas vadītāja Inga Birzniece, 20 min.*)
- 5. Citi jautājumi.**

1. Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes sēdes atklāšana (*padomes priekšsēdētāja, veselības ministre Ilze Viņķele*)

I. Viņķele atklāj Nacionālās alkoholisma ierobežošanas padomes (turpmāk - Padome) sēdi un aicina padomes locekļus apstiprināt darba kārtību, jautājot, vai kādam ir papildinājumi vai iebildumi par darba kārtību.

U. Reimanis norāda, ka Satiksmes ministrija (turpmāk - SM) vēlētos iekļaut darba kārtībā papildus punktu un informēt padomes locekļus par SM doto uzdevumu. Tas paredz izstrādāt Ministru kabineta noteikumu projektu, nosakot kārtību, kādā transportlīdzekļu vadītājiem, kuri sodīti par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola, narkotisko vai citu apreibinošo vielu ietekmē vai reibumā, pirms noteiktā termiņā paredzētās vadīšanas tiesību atgūšanas būtu jāpiedalās valsts paredzētā uzvedības korekcijas programmā. Uzdevuma izpildē SM saredz

atbalsta nepieciešamību no Veselības ministrijas (turpmāk - VM), Tieslietu ministrijas (turpmāk – TM) un Valsts Probācijas dienesta.

Padomes locekļi apstiprina sēdes darba kārtību un nolemj SM ierosināto jautājumu skatīt pie darba kārtības 5.punkta.

2. Par alkohola lietošanas izplatību un sekām Latvijā - 2018.gada ziņojums (*Slimību profilakses un kontroles centra Atkarības slimību riska analīzes nodaļas vadītāja Aija Pelne*)

A. Pelne informē, ka 2018.gadā Latvijā reģistrētais absolūtā alkohola patēriņš uz vienu 15 - gadīgu un vecāku iedzīvotāju bija 13,2 litri, ieskaitot ārvalstu tūristu patēriņu un tirdzniecību Igaunijas pierobežā, kā arī Latvijas iedzīvotāju patēriņu ārvalstīs. Tomēr Slimību profilakses un kontroles centrs (turpmāk – SPKC) veica pārrēķinu, izmantojot Valsts ieņēmumu dienesta (turpmāk – VID) veikto aptauju par alkoholisko dzērienu realizāciju Latvijas – Igaunijas pierobežā, kā arī izmantojot Igaunijas Ekonomiskās Pētniecības Institūta datus. Koriģējot un pārrēķinot datus 2017.gadā viens 15 - gadīgs un vecāks iedzīvotājs Latvijā patērēja 10,9 litrus reģistrētā absolūtā alkohola, savukārt 2018.gadā – 11 litrus. A. Pelne min ka, reģistrētā alkohola patēriņa datiem ir nedaudz augšupejoša tendence kopš 2010.gada, arī tad, ja tie tiek koriģēti. Arī OECD valstu vidū Latvija nav viena no pozitīvajiem piemēriem, jo 2017.gadā vidējais reģistrētā alkohola patēriņš uz vienu iedzīvotāju jaunāku par 15 gadiem bija 8,9 litri (OECD *Health at a Glance* ziņojums). Norāda, ka Lietuva gada laikā ir sasniegusi būtisku progresu, samazinot alkohola patēriņu par 1,1 litru un 2018.gadā Lietuvā bija 11,2 litri reģistrētais alkohola patēriņš uz vienu 15-gadīgu un vecāku iedzīvotāju. Attiecībā par mirstību, kas tieši saistīta ar alkohola lietošanu, norāda, ka dinamika ir stabila, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem. Arī mirstība no ārējās iedarbes sekām (pašnāvības, slepkavības, noslīkšanas, ceļu satiksmes negadījumi u.c.), kur 30-40% gadījumu galvenais riska faktors ir alkohola lietošana, dinamika ir stabila. Savukārt dati par personām, kurām ir alkohola atkarība nav tik pozitīvi. Latvija 2016.gada OECD globālā veselības ziņojumā par alkoholu ir pirmajā vietā valstu vidū alkohola atkarības izplatības rādītājā, it īpaši vīriešu vidū. Latvijas skolēnu veselības paradumu pētījumā 2018.gadā pieaudzis to jauniešu skaits, kas nekad nav lietojuši alkoholu. Kopumā jaunieši uzsāk vēlāk lietot alkoholu. 2019.gadā veiktajā Eiropas skolēnu aptaujas pētījumā par alkoholu un narkotikām (ESPAD) ir samazinājusies riskantas alkohola lietošanas izplatība 15 gadus vecu skolēnu vidū kopš 2007.gada. Tādējādi Latvija 2019.gadā ir sasniegusi ESPAD valstu vidējo līmeni, kas tām bija 2015.gadā. Noslēgumā uzsver, ka alkohola lietošanu ietekmē arī tā pieejamība. Norāda, ka 2019.gada ESPAD pētījumā iekļautais alkoholisko dzērienu pieejamības indekss 15 gadus veciem skolēniem, kas ietver cenu, kontroli, blīvumu u.c., krītas, tomēr joprojām 15 gadus veciem jauniešiem diezgan viegli ir pieejami vieglie alkoholiskie dzērieni, piemēram, alus un sidrs.

I. Olafsone norāda, ka jauniešu alkohola lietošana un alkoholisma cēloņi sabiedrībā ir citi un tie nav saistīti ar pieejamību. Uzskata, ka alkohola pieejamība nav cēlonis alkoholismam. Būtu jāveic pētījumi, lai saprastu jauniešu alkohola lietošanas un alkoholisma cēloņus un to korelāciju ar, piemēram, sociāli ekonomisko situāciju valstī, ģimeņu nabadzību, reģionālo griezumam.

A. Pelne iebilst un uzsver, ka šādi pētījumi ir pieejami un tie ir starptautiski pētījumi. Visi riska faktori ir jau izpētīti, kas ietekmē jauniešu alkohola lietošanas paradumus. Uzsver, ka pieejamības mazināšana ir labākā profilakse un galvenie instrumenti, lai samazinātu alkohola patēriņu, ir Pasaules Veselības organizācijas (turpmāk - PVO) *Best buys* principi - akcīze

alkoholiskajiem dzērieniem, fiziskās pieejamības samazināšana (darba laiki u.c.), kontrole un reklāmas ierobežojumi.

I. Viņķele uzver, ka tabakas un alkohola ierobežošanas politika ir balstīta pierādījumos un ka ir trīs pīlāri - reklāma, cena un pieejamība (darba laiks, novietojums), un tie tieši ietekmē alkohola patēriņu. Uzsver, ka faktori, kas mudina lietot alkoholu ir citi, tie ir psiholoģiskie un stresa faktori, dažādas dzīves grūtības, bet tur ir nepieciešamas citas intervences, kuras ieviešamas, piemēram, darbs ar sociālajiem dienestiem, ģimenes ārsta konsultāciju pieejamība u.c. jomas.

Padomes locekļi pieņem zināšanai A. Pelines sniegto informāciju.

Prezentācija pievienota protokola pielikumā.

3. Par 2019. gadā veikto pētījumu “Procesu atkarību (azartspēļu, sociālo mediju, datorspēļu atkarības) izplatība Latvijas iedzīvotāju vidū un to ietekmējošie riska faktori” (Latvijas Universitātes Antropoloģijas studiju nodaļa, PhD, asociētā profesore vadošā pētniece Aivita Putniņa.)

A. Putniņa prezentē ar Eiropas Sociālā fonda finansējuma atbalstu 2019.gadā veikto pētījumu. Norāda, ka pētījums netika veikts tieši par alkohola lietošanu, bet par procesu atkarībām. Uzsver, ka pētījuma ietvaros tika ievākti un analizēti arī dati par azartspēļu un loteriju spēlēšanas par naudu saistību ar alkohola lietošanu. Minētā pētījuma dati (ekspertu intervijas, fokusgrupu diskusijas un aptaujas dati) rāda, ka spēlēšanas paradumi ir saistīti ar atkarību izraisošu vielu lietošanu (smēķēšanu, alkoholu un narkotiskajām vielām). Pētījuma dati liecina, ka lielāku alkohola devu lietošanas biežums korelē ar spēļu automātu spēlēšanas biežumu, tādējādi parādot, ka procesu atkarības bieži ir cieši saistītas ar vielu atkarības procesiem. Uzsver, ka pētījuma kvalitatīvajā daļā, kas ir fokusgrupu diskusijas, kā viens no iemesliem, kādēļ apmeklēt spēļu zāli, tika pieminēta alkohola pieejamība un iespēja to lietot bez morāla nosodījuma. Prezentācijas noslēgumā prezentē pētījuma rekomendācijas attiecībā uz alkoholisko dzērienu pieejamības mazināšanu, ņemot vērā to, ka alkohola lietošana, spēlējot azartspēles ir riskanta, jo liek zaudēt spēlētājam kontroli. Uzsver, ka spēlēšanas laikā ir jāierobežo sniegtie bonusi (alkohola, tabakas izstrādājumu piedāvāšana par brīvu), kas spēlētājiem ļauj labāk saglabāt kontroli. Tāpat būtu jānodrošina, ka telpas, kurās tiek sniegti ēdināšanas u.c. pakalpojumi (t.sk. tirgots alkohols), tiek pēc būtības nodalītas no telpām, kurās tiek spēlētas azartspēles, lai arī palīdzētu spēlētājam saglabāt paškontroli.

H. Danusēvičs uzskata, ka kazino un spēļu zāles ir izklaides veids, kur cilvēki atpūšas. Uzskata, ka nevar aizliegt cilvēkam vienlaicīgi spēlēt, ēst un lietot alkoholiskos dzērienus, protams, ja tas notiek saprāta robežās. Uzskata, ka dēļ atkarību ierobežošanas nav jāliedz citiem spēlētājiem baudīt šo izklaides veidu un vietu.

A. Putniņa atbild, ka 60% aktīvo spēļu automātu spēlētāju ir smagas atkarības problēmas. Alkohola lietošana, spēlējot automātus, neļauj kontrolēt uzvedību.

S. Līviņa norāda, ka lielākā daļa personu ar azartspēļu atkarībām praktiski neiet ārstēties. Uzsver, ka būtu jāierobežo viss pārējais pie spēļu automātiem, jo spēlētājs nejūt laiku, ja vēl viņam pienes kafiju, alkoholu un ēdienu. Uzskata, ka, ja spēlētājs būs spiests doties prom no automāta kaut uz brīdi, piemēram, blakus telpā uzsmēķēt vai padzert kafiju, tas liks viņam saprast laiku un varbūt liks aizdomāties par kaut ko citu.

A. Putniņa papildina, ka pētījuma rekomendācijas neparedz noteikt aizliegumu dzert un ēst azartspēļu vietās. Bet gan nodalīt alkohola lietošanu no azartspēļu spēlēšanas, jo lielai daļai apmeklētāju ir šīs problēmas un tikai daļa to apzinās.

I. Olafsonē aicina noteikt visiem izklaides veidiem, tai skaitā bāriem un restorāniem, vienādus nosacījumus un ierobežojumus, nevis vērsties tikai pret azartspēļu vietām, lai viena nozare netiktu diskriminēta, jo arī citās izklaides vietās ir pieejama ēdināšana.

I. Viņķele norāda, ka VM izvērtēs, kurā izklaides veidā noteiks ierobežojumus.

A. Stirna uzsver, ka Eiropas valstīs nav nevienas valsts ar tik lielu azartspēļu vietu pieejamību kā tas ir Latvijā. Uzsver, kādas negatīvas sekas ir no azartspēlēm atkarīgajai personai un tās ģimenei, kas ir neizmērojamas - grauj ne tikai cilvēka fizisko un psihisko veselību, bet arī personību kopumā, ietekmē viņa sociālo statusu un izraisa ekonomiskas sekas. Viena atkarīga persona skar vismaz 5-6 līdzcilvēkus - ģimenē, darbavietā, sociālā vidē, kuri kļūst līdzatkarīgi.

S. Līviņa norāda, ka nozare dažkārt pārmet, ka tiek veidota politika nebalsoties uz konkrētiem pētījumiem par Latviju. Uzsver, ka šis pētījums ir konkrēts piemērs, jo veikts par Latviju un minētās rekomendācijas ir iestrādātas konkrētā politikas plānošanas dokumentā.

Padomes locekļi pieņem zināšanai A. Puntīnas sniegto informāciju.

Prezentācija pievienota protokola pielikumā.

4. Par Veselības ministrijas izstrādāto plāna projektu “Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plāns 2020.–2022.gadam” (*Veselības ministrijas, Sabiedrības veselības departamenta Veselības veicināšanas un atkarību profilakses nodaļas vadītāja Inga Birzniece.*)

I. Birzniece informē padomes locekļus par VM izstrādāto plāna projektu “Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plāns 2020.–2022.gadam” (turpmāk – plāna projekts), kas pagājušā gada nogalē tika izsludināts Valsts sekretāru sanāksmē (turpmāk – VSS). Norāda plāna projekta mērķi un galvenos plāna projektā sasniedzamos rezultātus, kā arī četrus darbības virzienus - alkoholisko dzērienu pieejamības samazināšana, alkoholisko dzērienu mārketinga ierobežošana un cenu politika, alkoholisko dzērienu lietošanas un tā radīto seku indikatorrādītāju monitorings un pētījumi, kā arī alkohola atkarības ārstēšana un rehabilitācija. Informē padomes locekļus, ka plāns pirms VSS tika nosūtīts izvērtēšanai PVO. Uzsver, ka plāna projektā iekļautas arī PVO rekomendācijas- intervences *Best buys* alkohola patēriņa mazināšanai. Informē par galvenajiem iebildumiem, kas ir saņemti no iestādēm un organizācijām pēc plāna projekta izsludināšanas VSS, minot iebilduma iesniedzējus un galvenos argumentus. Tāpat informē par jauniem iesniegtiem pasākumiem plāna projektā attiecībā uz reklāmas un tirdzniecības laika ierobežojumiem. Noslēgumā prezentē Lietuvas piemēru, kas panākusi būtisku alkohola patēriņa kritumu pēdējo trīs gadu laikā.

B. Šmite-Roķe komentē Lietuvas piemēru. Uzsver, ka ja pieliktu klāt A.Pelnes prezentācijā minētos pārrēķinātos reģistrēta alkohola patēriņa skaitļus, kur ir izrēķināts ārvalstu tūristu

patēriņš (2016.gadā -11,2 l, 2017.gadā -10.9 l un 2018.gadā -11 l), tad Latvijā ir zemāks alkohola patēriņš kā Lietuvā un pat ar lejupejošu tendenci. Uzdot jautājumu, vai nav nepieciešams pārskatīt plāna projektā iekļautos rezultātīvos rādītājus, jo šobrīd iekļautais rezultātīvais rādītājs 2022.gadā 13 litri ir augstāks nekā reālais patēriņš valstī. Aicina plāna projektā pārskatīt šo rādītāju un iekļaut tādu, kurā tiek atņemts tūristu izdzertais alkohols.

I. Birzniece skaidro, ka dati, kas ir iekļauti plāna projektā ir kopā ar tūristu izdzerto alkoholu. Uzver, ka starptautiskajā salīdzinājumā par Latviju parādās 13,2 litri, kas ir kopā ar tūristu izdzerto. Uzver, ka plāna projektā ir atrunāts, ka tas ir kopā ar tūristu izdzerto alkoholu. Norāda, ka plāna projektā var ielikt alkohola patēriņa rādītāju bez tūristu izdzertā, tomēr abos gadījumos tendence ir skaidra, alkohola patēriņš Latvijā, lai arī nedaudz, bet tomēr pieaug.

B. Šmite - Roķe uzsver, ka PVO ir norādījis, ka Latvijā ir problēmas ar alkohola patēriņa rādītāja aprēķinu, jo netiek ņemti vērā pārrobežu tirdzniecības dati. Aicina plāna projektā un arī rezultātīvajā rādītājā ietvert reālos skaitļus, ko SPKC ir parēķinājis, lai atspoguļotu reālu situāciju atbilstoši PVO metodikai un rekomendācijām.

I. Birzniece atbild, ka tieši PVO eksperti ir tie, kas Latvijai norādījuši par augsto alkohola patēriņa rādītāju, it sevišķi pārmērīgu, riskantu alkohola lietošanu. Lai to samazinātu šis ir iekļauts plāna projektā kā sasniedzamais rādītājs.

A. Pelne piebilst, ka pārrēķinātos alkohola patēriņa datus, bez tūristu izdzertā alkohola, SPKC šī gada janvāra sākumā nosūtīja saskaņošanai PVO Eiropas reģionālajam birojam, kas tos izvērtēja un koriģēja, aprēķinos, ņemot vērā ne tikai alkohola patēriņa datus, bet arī alkohola lietošanas sekas un mirstības rādītājus.

Dz. Mozgis uzsver, ka Latvijā pārmērīga alkohola lietošana ir problēma, jo katrs piektais vīrietis ir alkohola atkarīgais, kam draud priekšlaicīga nāve.

I. Apsīte komentē Ekonomikas ministrijas (turpmāk - EM) iebildumus par plāna projektā iekļautajiem pasākumiem attiecībā uz reklāmas ierobežojumiem. Norāda, ka starpministriju sanāsmē nepieciešams tos pārrunāt detalizētāk. Sprotot reklāmas un mārketinga ierobežojumu nozīmi un nepieciešamību, tomēr vēlas uzsvērt, ka EM padotības iestādei Patērētāju tiesību aizsardzības centram būs šie ierobežojumi jāuzrauga, tāpēc tiem būtu jābūt reāliem un konkrēti definētiem, ne pārāk plašiem. Skaidro, ka reklāmas definīcija ir jebkādi pasākumi, kas tiek veikti, lai veicinātu preču noietu. Tāpat pauž bažas par interneta ierobežojumu, ņemot vērā globālās tendences. Savukārt attiecībā uz iebildumiem par marķēšanu, uzskata, ka tas varētu radīt uzņēmējiem papildu izmaksas, tāpēc aicina izvērtēt, vai tas būtu efektīvākais veids un vai tas dos vēlamu rezultātu.

I. Olafsone jautā, vai VM ir izvērtējusi arī marķēšanas noteikšanu uz alkoholiskiem dzērieniem ar QR koda palīdzību, ņemot vērā, ka uz etiķetes nevar izvietot visu informāciju par produkta sastāvu, tomēr ar QR kodu šī informācija būtu pieejama.

I. Birzniece atbild, ka par šo jautājumu būs vēl jādiskutē starpministriju sanāsmē un VM plāno iegūt papildu informāciju par QR koda izmantošanas nosacījumiem. Uzsver, ka pēc šobrīd pieejamās informācijas, lai lietotu QR kodu, patērētājam ir nepieciešams atbilstošs viedtālrunis un arī aplikācija šī koda nolasīšanai. Uzsver, ka VM ir būtiski, ka informāciju par sastāvdaļām un uzturvērtību saņem visi iedzīvotāji.

H. Danusēvičs piebilst, ka ir alkoholiskie dzērieni, uz kuriem nav iespējams izvietot visu sastāvdaļu sarakstu, tāpēc ir jādomā un jānosaka kāds obligāto sastāvdaļu saraksts. Min piemēru no pārtikas aprites, kur ir noteikts norādīt tikai būtiskās sastāvdaļas, ņemot vērā, ka Latvijas balzāmā ir vairāk kā 40 sastāvdaļas un vai tiešām tās visas būtu jānorāda.

Padomes locekļi pieņem zināšanai I. Birznieces prezentācijā minēto un par plāna projekta iebildumiem plāno diskutēt starpministriju saskaņošanas sanāksmē.

Prezentācija pievienota protokola pielikumā.

6. Citi jautājumi.

I. Viņķele lūdz padomes locekļu un nozares atbalstu spirtu saturošu kosmētisko līdzekļu (odekolonu) pieejamības ierobežošanai un to iespējamu aplikšanu ar nodokli. Aicina padomes locekļus un nozari sniegt priekšlikumus formulējumam, lai varētu ierobežot šādu spirtu saturošu līdzekļu tirdzniecību, piemēram, definējot kritērijus pēc tilpuma.

H. Danusēvičs norāda, ka Latvijas tirgotājiem bija akcija kopā ar VID pagājušā gadā, aicinot tirgotājus mazināt šādu produktu pieejamību patērētājam. Jautā, vai nevar šādiem produktiem ieviest akcīzes nodokli?

B. Šmite-Roķe piebilst, ka VID bija iestāde, kas šo problēmu aktualizēja 2017.gadā, kur tika rīkotas arī sanāksmes ar Veselības inspekciju un VM. Skaidro, ka Veselības inspekcija izpētīja, ka šie ir ķīmiski vai kosmētiski produkti un tiem ir savs regulējums. Informē, ka nevar piemērot akcīzes nodokli, jo ir akcīzes nodokļa direktīva, kas paredz, ka kosmētisko līdzekļu ražošanā izmantojamais spirts ir jāatbrīvo no nodokļa. Norāda, ka šādi produkti netiek ražoti Latvijā, bet tiek ražoti speciāli Baltijas tirgum. Uzsver Lietuvas piemēru, kur šādi produkti, t.sk. spirtu saturoši mutes skalojamie līdzekļi, ir aizliegti un aplikti ar nodokli. Informē, ka Lietuvai saistībā ar noteikto aizliegumu ir uzsākta tiesvedība Eiropas Savienības Tiesā. Aicina veidot darba grupu šī jautājuma risināšanai, kā arī aicina lūgt ārstu, piemēram, dermatologu atzinumu un viedokli par šiem spirtu saturošiem kosmētiskiem līdzekļiem, lai varētu definēt pieejamības ierobežošanas kritērijus.

I. Viņķele aicina būt inovatīviem un kopā meklēt risinājumu, sākumā nosakot šādiem spirtu saturošiem kosmētiskiem līdzekļiem tilpuma kritēriju un tad definēt kopā ar nozari citas pazīmes, pēc kurām šos produktus varētu identificēt un kvalificēt, ka tos lieto iekšīgi.

L. Miķelsons informē, ka Saeimā tika pieņemti grozījumi Ceļu satiksmes likumā paredzot, ka transportlīdzekļa vadītājs, kurš sodīts par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola reibumā vai narkotisko vai citu apreibinošo vielu ietekmē, un kuram pirmstermiņa veselības pārbaudē nekonstatē alkohola, narkotisko vai psihotropo vielu pārmērīgu, kaitējošu lietošanu vai atkarību, transportlīdzekļu vadīšanas tiesības var atgūt tikai pēc dalības uzvedības korekcijas programmā. Norāda, ka SM ir noteikts izstrādāt Ministru kabineta noteikumus, nosakot uzvedības korekcijas programmas organizēšanas, norises un apmaksas kārtību. Norāda, ka ne SM, ne Ceļu satiksmes drošības direkcijas kompetencē neietilpst jautājumi, kas saistīti ar personu, kas lieto apreibinošās vielas vai ir no tām atkarīgas, ārstēšanu un to uzvedības un attieksmes korekcijas pasākumu realizēšanu, tāpēc SM nav pieredzes, lai sagatavotu šādu normatīvo regulējumu. Norāda, ka iespējams šāda pieredze ir ārstniecības personām, VM un Valsts probācijas dienestam. Aicina VM, TM un Valsts probācijas dienestu sniegt atbalstu korekcijas programmas normatīvā regulējumam izstrādē, iesniedzot konkrētus priekšlikumus.

U. Reimanis piebilst, ka SM var rīkot darba grupu un organizēt tās norisi, tomēr saturiski ir nepieciešams atbalsts no VM, TM un Valsts probācijas dienesta Ministru kabineta noteikumu projekta izstrādē.

I. Viņķele atbild, ka šādu korekcijas programmu izveide Latvijā ir jauna un maz attīstīta. Latvijā nav iestāžu, kurām būtu pieredze šādu programmu izstrādē. Arī VM nav pieredzes un prakses šādu programmu izstrādē. Norāda, ka VM sniegs SM atbalstu programmas izstrādē. Aicina sazināties ar Valsts kanceleju, kurai ir Latvijas valsts pārvaldes inovācijas laboratorija - *GovLabLatvia*, kuras ietvaros tiek attīstītas programmas ar uzvedības ekonomikas metodes elementiem, kuras paredzētas, lai ietekmētu lietotāja uzvedību.

S. Līviņa aicina pakonsultēties arī ar Labklājības ministrijas speciālistiem par sociālās korekcijas vai uzvedības korekcijas programmām, kuras varētu izmantot kā piemēru šīs programmas veidošanā.

1. Padomes locekļi pieņem zināšanai, ka jautājums par spirtu saturošu kosmētikas līdzekļu pieejamības mazināšanu ir iekļauts plāna projektā "Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plāns 2020.–2022.gadam".

2. Padomes locekļi pieņem zināšanai SM sniegto informāciju un vienojas sniegt atbalstu SM uzvedības korekcijas programmas normatīvā regulējuma izstrādē.

Sēdi slēdz plkst. 11:40.

Pielikumā:

1. A. Pelves prezentācija par alkohola lietošanas izplatību un sekām Latvijā 2018.gadā.

2. A. Putniņas prezentācija par 2019.gadā veikto pētījumu "Procesu atkarību (azartspēļu, sociālo mediju, datorspēļu atkarības) izplatība Latvijas iedzīvotāju vidū un to ietekmējošie riska faktori".

3. I. Birznieces prezentācija par Veselības ministrijas izstrādāto plāna projektu "Alkoholisko dzērienu patēriņa mazināšanas un alkoholisma ierobežošanas rīcības plāns 2020.–2022.gadam".

Padomes priekšsēdētāja

I. Viņķele

Protokolēja

S. Lazdiņa